

Forsætisráðuneytið

M i n n i s b l a ð

Viðtakandi: **Ríkisstjórn Íslands**
Sendandi: **Forsætisráðherra**
Dagsetning: **22.01.2013**
Málsnúmer: **FOR13010076**
Bréfalykill: **2.4.48**

Efni: Stuðningur hins opinbera vegna tjóns af völdum náttúruhamfara

Í nóvember 2010 skipaði forsætisráðherra nefnd sem ætlað var að gera tillögur um bætur samkvæmt föstum verklagsreglum til tjónþola í náttúruhamförum til þess að fyrirbyggja að ríkissjóður standi frammi fyrir óvæntum útgjöldum í kjölfar náttúruhamfara.

Í skýrslu nefndarinnar er lagt til að stofnaður verði sérstakur hamfarasjóður, sem falið verði að sinni verkefnum sem lúta annars vegar að forvörnum gegn náttúruvá og hins vegar greiðslu bóta vegna tjóns sem fellur til við náttúruhamfarir og ekki fæst bætt úr almennum váttryggingum. Til að tryggja að álögur á landsmenn aukist ekki er í skýrslunni lagt til að í slíkan sjóð renni þeir tekjustofnar sem fyrir hendi eru í dag. Þeir tekjustofnar eru nánar tiltekið eignaskattur sem í dag er lagður á brunabótamat allra fasteigna í landinu og rennur í Ofanflóðasjóð, framlag ríkissjóðs til A-deildar Bjargráðasjóðs, hlutfall af álögðum iðgjöldum Viðlagatryggingar og loks hlutfall af innheimtum skatttekjum sveitarfélaga.

Fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga í nefndinni gerir fyrirvara við fjármögnunarpátt tillögunnar og þá fyrirætlan að sveitarfélögum sé gert að leggja hinum nýja hamfarasjóði til fé. Fulltrúi umhverfis- og auðlindaráðuneytis gerir einnig fyrirvara við tillöguna og leggur til þá breytingartillögu að hluti tekna af eignaskatti sem runnið hafa til Ofanflóðasjóðs renni til hins nýja hamfarasjóðs og þar með lækki tekjustofn Ofanflóðasjóðs og verði 0,025% af váttryggingarverðmæti allra húseigna í stað 0,03% eins og raunin er í dag. Gerir breytingartillagan ráð fyrir að hlutverki Ofanflóðasjóðs verði með breyttu sniði og honum falið að sinna verkefnum sem lúta að forvörnum gegn náttúruvá almennt, þ.m.t. vinnslu hættumats fyrir allar tegundir náttúruvá og gerð varnarvirkja vegna ofanflóðahættu í þéttbýli.

Ýmsar aðrar tillögur er að finna í skýrslunni:

a) **Almennar tillögur**

- Skýrt verði kveðið á um það í lögum að óheimilt sé að bæta váttryggjanlega áhættu (tjón) úr sameiginlegum sjóðum landsmanna (ríkissjóði) enda sé í boði váttryggingavernd hjá innlendum váttryggingfélögum vegna umræddrar áhættu.
- Óheimilt verði að greiða eigendum fasteigna bætur sem nema mismuni á gildandi brunabótamati og endurmetnu brunabótamati eftir að tjónsatburður á sér stað.
- Sérstakar kynningar fari fram meðal almennings um tjónabætur og styrki í kjölfar náttúruhamfara á vegum Hamfarasjóðs, í samvinnu við hlutadeigandi aðila. Húseigendur verði hvattir til að uppfæra brunabótamat í kjölfar breytinga á verðmæti húseigna vegna endurbyggingar eða endurbóta á fasteignum.
- Samráðshópur ráðuneytisstjóra verði lögfestur og hafi yfirumsjón með málefnum sem upp koma við náttúruhamfarir. Lagt er til að samráðshópurinn geti gert tillögur til ríkisstjórnar um úrlausn tiltekinna mála ef nauðsyn krefur.
- Verklagið „Háskastig aðgerða vegna náttúruhamfara“ verði fest í sessi sem sú aðferð

sem beita skal þegar tekin er ákvörðun um þátttöku ríkissjóðs í kostnaði vegna fyrstu aðgerða í kjölfar almannavarnaástands.

- Hlutaðeigandi yfirvöld almannavarnaáðgerða, sem stofna til kostnaðar, skuli á neyðarstigi gera fulltrúa ríkislögreglustjóra í Samhæfingar og stjórnstöð (SST) grein fyrir ráðstöfunum sem gerðar hafa verið, svo fljótt sem unnt er.
- Almannavarnadeild ríkislögreglustjóra sinni áfram því hlutverki að koma á fót þjónustumiðstöð í þeim tilfellum sem náttúruhamfarir verða sem áhrif hafa á íbúa á tilteknum svæðum
- Ríki og sveitarfélög móti verklagsreglur um húsnæðisaðstoð við íbúa á hamfarasvæðum og eins þá sem þurfa að flytja að heiman vegna yfirvofandi hættuástands.
- Settar verði reglur um að verktakar með vinnuvélar sem fengnir eru til starfa við björgun verðmæta í náttúruhamförum, t.d. í eldgosum og flóðum og verða fyrir tjóni á tækjunum af völdum náttúruhamfara geti sótt um styrk til Hamfarasjóðs til að bæta slíkt tjón.

b) Tillögur sem lúta að almennri tryggingarvernd

- Leitað verði samstarfs við almennu váttryggingafélögin um að bjóða rekstrarstöðvunartryggingar sem bæti tjón sem verði af völdum náttúruhamfara. Jafnframt verði kannaður vilji váttryggingafélaga til að bjóða einstaklingum, fyrirtækjum og opinberum aðilum náttúruhamfaratryggingar sem hluta af samsettri váttryggingarvernd og myndu þá vera umfram þá váttryggingavernd sem VTÍ býður uppá.

c) Tillögur sem lúta að Viðlagatryggingum Íslands

- Þau verðmæti sem tengd eru húseignum, s.s. stéttar, tröppur, skjólgirðingar, pallar og lagnir til og frá veitukerfum, og ekki eru hluti af váttryggingarfjárhæð viðlagatryggingar, verði hluti váttryggingarverðmætis.
- Vinna þarf greiningu á hæfilegum iðgjöldum fyrir þau verðmæti sem bætt verður inn í váttryggingvernd Viðlagatryggingar Íslands.
- Lögum um Viðlagatryggingu Íslands verði breytt þannig að skilyrt verði að tjónabætur verði greiddar út eftir framvindu viðgerða.
- Þegar tjón verður skuli tjónabótum vegna rifs og förgunar haldið eftir þar til framkvæmd er lokið. Heimilt verði að greiða þann hluta bótanna til sveitarfélagsins ef eigandi sinnir ekki rifi og förgun.
- Í þeim tilfellum sem skemmdir eru það umfangsmiklar á fasteignum að hús teljist ekki viðgerðarhæf, verði heimiluð uppkaup Viðlagatrygginga Íslands á viðbyggingum eins og til dæmis bílskúrum og öðrum slíkum verðmætum sem eru hluti af viðkomandi fasteign, jafnvel þó þau hafi ekki skemmt verulega.

Tillaga til ríkisstjórnar:

1. **Skipaður verði starfshópur með fulltrúum forsætisráðuneytis, atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis, fjármála- og efnahagsráðuneytis, umhverfis- og auðlindaráðuneytis og innanríkisráðuneytis sem verði falið að fjalla sérstaklega um hlutverk Hamfarasjóðs með hliðsjón af núverandi verkefnum Ofanflóðasjóðs og fyrirbyggjandi áætlunum um framkvæmdir við ofanflóðavarnir í sveitarfélögum sem í hlut eiga og eðlilega verkaskiptingu.**
2. **Forsætisráðuneytið hafi forgöngu um og eftirfylgni með að ráðuneytin, hvert eftir sínu málefnasviði, hrindi í framkvæmd öðrum tillögum sem fram koma í skýrslunni.**